

SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2024. gada 12. decembrī
lietā Nr. 2023-46-03

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Jānis Neimanis, Anita Rodiņa, Jautrīte Briede, Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits,

pēc Senāta pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 9. punktu, kā arī 19.¹ un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2024. gada 13. novembra tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Ministru kabineta 2008. gada 9. decembra noteikumu Nr. 1013 “Kārtība, kādā dzīvokļa īpašnieks daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā norēķinās par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu” 19.¹ 1. apakšpunkta (redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. oktobra līdz 2019. gada 21. novembrim) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Ministru kabinets 2008. gada 9. decembrī izdeva noteikumus Nr. 1013 “Kārtība, kādā dzīvokļa īpašnieks daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā norēķinās par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu” (turpmāk – Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi), kas stājās spēkā 2008. gada 19. decembrī. Ar Ministru kabineta 2013. gada 17. septembra noteikumiem Nr. 817 “Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 9. decembra noteikumos Nr. 1013 “Kārtība, kādā dzīvokļa īpašnieks daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā norēķinās par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu”” (turpmāk – Pirmo grozījumu

noteikumi) Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi tika papildināti ar 19.¹ punktu, kas stājās spēkā 2013. gada 1. oktobrī šādā redakcijā:

“19.¹ Šo noteikumu 19. punktā minēto ūdens patēriņa starpības sadales kārtību nepiemēro, bet ūdens patēriņa starpību sadala atbilstoši atsevišķo īpašumu skaitam starp šādiem dzīvokļu īpašniekiem (ja tādi ir dzīvojamā mājā):

19.¹ 1. kuri nav iesnieguši informāciju par ūdens skaitītāja rādījumu vismaz trīs mēnešus pēc kārtas;

[..].”

Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19.¹ punkts un tā apakšpunkti minētajā redakcijā bija spēkā līdz 2019. gada 21. novembrim, kad stājās spēkā Ministru kabineta 2019. gada 19. novembra noteikumi Nr. 524 “Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 9. decembra noteikumos Nr. 1013 “Kārtība, kādā dzīvokļa īpašnieks daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā norēķinās par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu”” (turpmāk – Otro grozījumu noteikumi). Ar šiem noteikumiem Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19.¹ punkts un tā apakšpunkti tika izteikti jaunā redakcijā un Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi citstarp tika papildināti ar 19.² un 19.³ punktu.

2. Pieteikuma iesniedzējs – Senāts (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) – uzskata, ka Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19.¹ 1. apakšpunkts redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. oktobra līdz 2019. gada 21. novembrim, (turpmāk – apstrīdētā norma) neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam.

Pieteikuma iesniedzēja tiesvedībā ir civillieta, kurā pret personu celta prasība par daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pārvaldīšanas maksas un saņemto pakalpojumu apmaksas parāda piedziņu. Parāda summā esot iekļauti maksājumi par starpību starp mājas kopējā ūdens skaitītāja rādījumu un dzīvokļu īpašumos ar skaitītājiem noteikto ūdens patēriņu, ieskaitot arī avārijās un remontā noplūdināto ūdens daudzumu (turpmāk – ūdens patēriņa starpība). Maksājumi esot aprēķināti, pamatojoties arī uz apstrīdēto normu, jo persona neesot laikus iesniegusi informāciju par ūdens patēriņa skaitītāja rādījumiem (turpmāk – Rādījumi). Lai gan saskaņā ar Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19. punktu gadījumā, ja veidojas ūdens patēriņa starpība, tā sedzama atbilstoši atsevišķo dzīvokļu īpašumu skaitam, apstrīdētā norma paredzot šo vispārējo kārtību nepiemērot. Proti, ūdens patēriņa starpība tiek sadalīta atbilstoši atsevišķo

īpašumu skaitam starp tiem dzīvokļu īpašniekiem, kuri nav iesnieguši informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas.

Apstrīdētajā normā noteiktais pienākums ierobežojot personas tiesības uz īpašumu, jo samazinot tās naudas līdzekļu apmēru. Šāds ierobežojums esot noteikts, pamatojoties uz pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

Apstrīdētās normas mērķis pēc būtības bijis pārnest ūdens patēriņa starpības maksāšanas pienākumu uz tiem dzīvokļu īpašniekiem, kuri nav korekti uzskaitījuši ikmēneša ūdens patēriņu, un tādējādi novērst to, ka godprātīgajiem dzīvokļu īpašniekiem, kuri laikus iesniedz informāciju par Rādījumiem, tiktu aprēķināta papildu ūdens patēriņa starpība. Līdz ar to apstrīdētajai normai esot leģitīms mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība.

Saskaņā ar apstrīdētās normas anotāciju šī norma esot atrisinājusi jautājumu par metodi, kā noteikt ūdens patēriņa starpības daļu, kas jāapmaksā dzīvokļa īpašniekam, kurš vismaz trīs mēnešus pēc kārtas nav iesniedzis informāciju par Rādījumiem. Šāda kārtība arī esot mudinājusi dzīvokļu īpašniekus apzinīgāk pildīt savu pienākumu savlaicīgi iesniegt informāciju par Rādījumiem. Līdz ar to likumdevēja izraudzītais līdzeklis esot piemērots apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Tomēr izraudzītais līdzeklis neesot nepieciešams. Ministru kabinets, grozot Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumus, esot iekļāvis tajos 19.² punktu, kas nosaka formulu, pēc kuras aprēķina maksimālo piegādāto ūdens daudzumu, ņemot vērā attiecīgajā pašvaldībā noteiktās ūdens patēriņa normas, kā arī informāciju par to personu skaitu, kuras lieto ūdensapgādes pakalpojumu konkrētajā atsevišķajā īpašumā. Līdz ar to Ministru kabineta izraudzītais regulējums, kas piemērojams no 2019. gada 22. novembra, esot uzskatāms par tādu personas pamattiesības mazāk ierobežojošu līdzekli, kas sasniedz leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē.

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, apstrīdētā norma esot arī acīmredzami nesamērīga. Tajā neesot ņemti vērā papildu apstākļi, kas var izraisīt ūdens patēriņa starpības rašanos, kā arī neesot noteiktas maksimālās ūdens patēriņa normas. Ja ūdens patēriņa starpības cēlonis ir ūdensapgādes sistēmas sliktais tehniskais stāvoklis, tad, ņemot vērā to, ka par šīs starpības rašanos ir atbildīgi visi dzīvokļu īpašnieki kopumā, neesot nedz taisnīgi, nedz samērīgi tās radītās nelabvēlīgās sekas attiecināt tikai uz atsevišķiem dzīvokļu īpašniekiem. Turklāt apstrīdētā norma mazinot visa dzīvokļu īpašnieku kopuma ieinteresētību laikus savest kārtībā dzīvojamās mājas ūdensapgādes sistēmas tehnisko stāvokli.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinets – norāda, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam.

Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētā norma personai – dzīvokļa īpašniekam – ierobežo Satversmes 105. pantā ietvertās pamattiesības. Tomēr vajagot ņemt vērā to, ka primāri likumdevējs ir uzticējies pašiem dzīvojamās mājas īpašniekiem izvēlēties metodi, pēc kādas tie nosaka katra dzīvokļa īpašnieka apmaksājamo daļu par saņemto pakalpojumu. Tikai tajos gadījumos, kad konkrētas dzīvojamās mājas īpašnieki nav izmantojuši iespēju pašiem savas privātautonomijas ietvaros izvēlēties tiem pieņemamāko un, iespējams, konkrētajai dzīvojamai mājai atbilstošāko metodi, likumdevējs esot iejaucies šajās privāttiesiskajās attiecībās.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts, pamatojoties uz likumu. Tāpat minētajam pamattiesību ierobežojumam esot legītīms mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība. Gan dzīvojamās mājas ievadā uzstādītais skaitītājs, gan arī atsevišķajos dzīvojamā mājā esošos dzīvokļu īpašumos uzstādītie skaitītāji veidojot vienotu uzskaites sistēmu. Tādēļ, lai korekti noteiktu katra dzīvokļa īpašnieka maksājamo daļu, esot būtiski tas, lai tiktu iesniegta informācija par visu skaitītāju Rādījumiem. Proti, ar apstrīdēto normu esot risināts jautājums par metodi, kā noteikt tāda dzīvokļa īpašnieka, kurš nav iesniedzis informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, apmaksājamo daļu no kopējā dzīvojamās mājas ūdens patēriņa. Tādā veidā esot nodrošinātas dzīvojamās mājas īpašnieku kopuma un katra atsevišķā dzīvojamās mājas īpašnieka (dzīvokļa īpašnieka) tiesības uz īpašumu, proti, tiesības saņemt pakalpojumu un norēķināties par faktiski individuālajām vajadzībām patērēto ūdens daudzumu atbilstoši katrā atsevišķajā īpašumā patērētajam. Informācijas par Rādījumiem neiesniegšana ne tikai liedzot iegūt datus par ūdens patēriņu dzīvojamā mājā un tā sadali starp dzīvojamās mājas īpašniekiem, bet arī aizskarot trešo personu tiesības saņemt samaksu par sniegto pakalpojumu. Tātad ar apstrīdēto normu esot risināts jautājums par ūdens patēriņa starpības sadali gadījumos, kad viens vai vairāki dzīvokļu īpašnieki nav iesnieguši informāciju par viņu atsevišķajā īpašumā izlietoto ūdens daudzumu, kā arī esot nodrošināta no pakalpojuma sniedzēja un dzīvojamās mājas īpašnieku civiltiesiskajām attiecībām izrietošo savstarpējo saistību korektas izpildes iespēja. Likumdevēja izraudzītie līdzekļi esot piemēroti legītīmā mērķa sasniegšanai.

Pirmo grozījumu noteikumos, ar kuriem Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi tika papildināti ar apstrīdēto normu, faktiski esot atspoguļoti iemesli, kuri apstrīdētās normas izstrādes laikā bijuši tie, kuri, balstoties uz jomas ekspertu zināšanām un toreizējo izpratni, uzskatīti par galvenajiem ūdens patēriņa starpības rašanās cēloņiem. Tie konkrētajā brīdī esot asociēti ar korektu paša dzīvokļa īpašnieka no normatīvajiem aktiem izrietošu pienākumu izpildi vai neizpildi. Balstoties uz toreizējām zināšanām, esot pieņemts tiesiskais regulējums, kas atšķiras no pašlaik spēkā esošā regulējuma, jo citstarp ticis uzskatīts, ka saistībā ar ūdens patēriņa normām pārvaldniekam nav iespējas konstatēt, cik daudz personu dzīvo un saņem attiecīgo pakalpojumu konkrētos dzīvokļu īpašumos. Savukārt jaunais tiesiskais regulējums esot rezultāts, kas panākts, Ministru kabinetam pēc diskusijām ar nozares ekspertiem reaģējot uz to, ka izpratne par galvenajiem ūdens patēriņa starpības rašanās cēloņiem ir mainījusies. Proti, ūdens patēriņa starpības rašanās cēlonis varot būt saistīts ar dzīvokļu īpašnieku negodprātīgu rīcību, dzīvojamās mājas ūdensapgādes sistēmas slikto tehnisko stāvokli, avārijās, remontdarbos noplūdināto ūdens daudzumu, ūdens kvalitāti, komercuzskaites mērāparāta darbību, dažādo ūdens patēriņa skaitītāju jutību. Tomēr metode, kas iekļauta apstrīdētajā normā, esot izraudzīta kā tobrīd identificētais iedarbīgākais līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Ministru kabinets uzsver, ka tas, vai attiecībā uz konkrēto dzīvokļa īpašnieku iestāsies apstrīdētajā normā paredzētās tiesiskās sekas, ir tiešā veidā atkarīgs no konkrētās personas darbības vai bezdarbības. Tas nozīmējot, ka jau pašā apstrīdētajā normā ir iekļauts samērīgs mehānisms, kas nodrošinot pamattiesību ierobežojuma iestāšanos tikai tādā gadījumā, ja persona ilgstoši nav pildījusi tai noteikto pienākumu. Turklāt arī apstrīdētās normas spēkā esības laikā Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumos bijuši paredzēti tiesiski instrumenti, kas var tikt izmantoti, lai maksimāli novērstu iespējamību, ka personai tiek aprēķināta ūdens patēriņa starpība pat tādos gadījumos, kad tā savām individuālajām vajadzībām ūdeni vispār nav patērējusi. Proti, esot bijušas paredzētas dzīvokļa īpašnieka tiesības paziņot pārvaldniekam par savu prombūtni, kuras laikā ūdens atsevišķajā īpašumā netiks patērēts un informāciju par Rādījumiem nebūs iespējams iesniegt. Tāpat gadījumos, kad dzīvokļa īpašnieks nebija iesniedzis informāciju par Rādījumiem vai nebija noteikumos paredzētajā kārtībā informējis pārvaldnieku par savu prombūtni, pārvaldnieks ūdens patēriņu atsevišķajā īpašumā esot aprēķinājis, ņemot vērā konkrētā atsevišķā īpašuma vidējo ūdens patēriņu par pēdējiem trim mēnešiem, bet ne ilgāk kā trīs mēnešus

pēc kārtas. Līdz ar to nelabvēlīgās sekas, kas personai radušās tās pamattiesību ierobežojuma rezultātā, neesot lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma guvusi sabiedrība kopumā.

4. Pieaicinātā persona – Saeima – norādījusi, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam, jo Ministru kabinets esot pārkāpis tam noteiktā pilnvarojuma robežas.

Saeima norāda, ka kārtības, kādā ūdens patēriņš sadalāms starp dzīvokļu īpašniekiem, tostarp attiecīgā pakalpojuma apmaksas kārtības, noteikšana vispār ietilpst pilnvarojošās tiesību normas – likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” (turpmāk – Privatizācijas likums) 50. panta piektās daļas – tvērumā. Tādējādi Ministru kabinets esot bijis tiesīgs izdot noteikumus, kas noregulētu šo jautājumu. Tomēr minētajā likuma normā ietvertais pilnvarojums neesot tulkojams formāli, proti, tā, ka varētu tikt pieļauta jebkāda satura noteikumu izstrādāšana attiecībā uz ūdens patēriņa starpības sadali starp dzīvokļu īpašniekiem un šīs starpības apmaksu.

4.1. Saeima, pirmkārt, norāda, ka Ministru kabinets ir pārkāpis tam piešķirtā pilnvarojuma robežas, jo neesot ievērojis normatīvajos aktos noteikto un spēkā esošo regulējumu attiecībā uz dzīvokļu īpašnieku tiesībām un pienākumiem, tostarp vispārējos principus dzīvojamās mājas uzturēšanai nepieciešamo pakalpojumu maksas segšanai.

Jau no Privatizācijas likuma 50. panta piektās daļas vārdiskā formulējuma izrietot tas, ka likumdevējs ir paredzējis Ministru kabineta tiesības noteikt uz visiem konkrētas dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašniekiem vienādi attiecināmus kritērijus katra dzīvokļa īpašnieka apmaksājamās daļas par saņemto pakalpojumu noteikšanai, kā arī šīs daļas apmaksas kārtību. Tomēr apstrīdētā norma individualizējot konkrētu dzīvokļu īpašnieku kategoriju, kurai nākoties segt visu ūdens patēriņa starpību. Tātad apstrīdētā norma atkāpjoties no Privatizācijas likuma 50. panta piektajā daļā noteiktā principa, ka katrs dzīvokļa īpašnieks apmaksā noteiktu daļu no radušās ūdens patēriņa starpības, un uzliekot šo maksāšanas pienākumu noteiktai dzīvokļu īpašnieku kategorijai tikai tādēļ, ka šie dzīvokļu īpašnieki nav izpildījuši formālas dabas pienākumu. Līdz ar to apstrīdētajai normai esot sodoša rakstura ietekme un tā nostādot šīs personas tiesiski nevienlīdzīgā un tām nelabvēlīgā situācijā, lai gan tāda neesot bijusi likumdevēja iecere. Proti, likumdevējs neesot pilnvarojis Ministru kabinetu

izstrādāt individualizētus kritērijus, kas turklāt vēl paredzētu dažiem dzīvokļu īpašniekiem ar formāla rakstura pārkāpumu nesamērīgas sekas.

Turklāt apstrīdētā norma neatbilstot arī Latvijas tiesību sistēmā nostiprinātajam principam, ka par kopīpašuma uzturēšanu un ar to saistīto izdevumu segšanu atbild visi kopīpašnieki proporcionāli sev piederošo domājamo daļu īpatsvaram kopīpašumā. Kopīpašuma tiesības kopīpašnieks baudot samērīgi ar savu daļu (savu domājamo daļu apmēru), un šis princips izpaužoties gan no kopējās lietas gūstamo labumu gūšanā (sadališanās starp kopīpašniekiem), gan zaudējumu segšanā, gan uz kopējo lietu gulstošo nastu, apgrūtinājumu un lietas uzturēšanai vajadzīgo izdevumu segšanā. Jēdziens “izdevumi” aptverot ne tikai kopējās lietas saglabāšanas un uzturēšanas izdevumus, bet arī tās apsaimniekošanas, pārvaldīšanas, remonta, pārbūves (pārveidošanas), apdrošināšanas un citus ar kopējo lietu saistītos izdevumus. Minētais princips esot pārņemts arī dzīvokļu īpašumu un dzīvojamo māju pārvaldīšanu regulējošos normatīvajos aktos.

Tādējādi ar dzīvojamās mājas pārvaldīšanu (uzturēšanu), kas citstarp ietver arī ūdensapgādes pakalpojumu nodrošināšanu un ūdensapgādes sistēmas uzturēšanu, saistītie izdevumi esot sedzami atbilstoši dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās daļas apmēram, jo visi dzīvokļu īpašnieki esot atbildīgi par dzīvojamās mājas ūdensapgādes sistēmas tehnisko stāvokli. Tātad arī šajā aspektā Ministru kabinets neesot ievērojis tam likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma robežas.

Tāpat Ministru kabinets apstrīdētajā normā esot paredzējis, ka ūdens patēriņa starpībā iekļaujami arī ūdens zudumi, taču Privatizācijas likuma 50. panta piektā daļa neparedzot Ministru kabinetam tiesības regulēt arī tādas apstrīdētās normas pieņemšanas gaitā neidentificētas situācijas, kuras nav uzskatāmas par saņemtu pakalpojumu Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē. Proti, ūdens zudumi varot veidoties dažādu faktoru, piemēram, citu dzīvokļu īpašnieku negodprātīgas rīcības, avārijas, remontdarbos noplūdinātā ūdens daudzuma, dzīvojamās mājas ūdensapgādes sliktā tehniskā stāvokļa dēļ, un šie faktori neesot uzskatāmi par saņemtu pakalpojumu.

4.2. Otrkārt, pēc Saeimas ieskata, Ministru kabinets neesot vadījies no Satversmē noteiktajiem pamattiesību ierobežojuma leģitimitātes testa kritērijiem.

Ministru kabinets neesot sabalansējis visu dzīvokļu īpašnieku tiesības un tiesiskās intereses atbilstoši samērīguma principam, un apstrīdētās normas sodošais raksturs un tajā paredzētās sekas neesot samērīgas ar dzīvokļa īpašnieka

pārkāpuma raksturu. Apstrīdētā norma neesot uzskatāma par samērīgu un taisnīgu risinājumu, kura izstrādāšanai likumdevējs Ministru kabinetu pilnvarojis. Saeima neesot vēlējusies, lai Ministru kabinets šo pilnvarojumu konkretizētu tādā veidā, kas dzīvokļa īpašniekam acīmredzami nesamērīgi ierobežo Satversmes 105. pantā ietvertās pamattiesības.

Pat ja tiktu uzskatīts, ka Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, ir rīkojies atbilstoši pilnvarojumam, apstrīdētā norma tomēr neesot uzskatāma par atbilstošu samērīguma principam iepriekš minēto apsvērumu dēļ.

5. Pieaicinātā persona – Ekonomikas ministrija – norāda, ka pilnībā pievienojas Ministru kabineta atbildes rakstā norādītajam un uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam.

6. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma daļēji neatbilst Satversmes 105. pantam.

Tieslietu ministrija pievienojas Ministru kabineta atbildes rakstā norādītajiem apsvērumiem par to, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu, tam ir leģitīms mērķis – citu cilvēku (gan pakalpojuma sniedzēja, gan citu dzīvokļu īpašnieku) tiesību aizsardzība – un ka šāds ierobežojums ir piemērots un nepieciešams leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Dzīvokļu īpašnieki kopumā esot atbildīgi par ūdensapgādes sistēmas stāvokli dzīvojamā mājā, taču atsevišķos gadījumos samaksa par ūdens zudumiem, kas saistīti ar avāriju vai remontdarbiem, varēja tikt sadalīta tikai starp dažiem dzīvokļu īpašniekiem (vai pat attiecināta uz vienu dzīvokļa īpašnieku). Pēc Tieslietu ministrijas ieskata, apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam tiktāl, ciktāl atsevišķos gadījumos dzīvokļa īpašniekam bija jāapmaksā ūdens patēriņa starpība, kurā ierēķināta arī visa tā ūdens zuduma daļa, kas radusies avārijas vai remonta rezultātā, lai gan par dzīvojamās mājas ūdensapgādes sistēmas tehnisko stāvokli ir atbildīgi visi dzīvokļu īpašnieki kopumā. Proti, pirmšķietami dzīvokļa īpašnieka pienākums segt arī to ūdens patēriņa starpību, kura nav saistīta ar viņa negodprātīgu rīcību, turklāt segt to neierobežotā apmērā, neesot samērīgs.

7. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam.

Līdz brīdim, kad stājās spēkā apstrīdētā norma, dzīvokļu īpašnieki ūdens patēriņa starpību esot seguši, to sadalot proporcionāli ūdens patēriņam dzīvokļu īpašumos. Ekonomikas ministrija grozījumu nepieciešamību esot skaidrojusi ar faktu, ka bieži saņemti iedzīvotāju iesniegumi par to, ka viņiem regulāri tiekot aprēķināta liela ūdens patēriņa starpība, nereti pat vienādā apmērā ar to ūdens patēriņu, kas tiek uzrādīts atsevišķajā īpašumā uzstādītajā ūdens patēriņa skaitītājā. Proti, jo vairāk tika tērēts ūdens, jo vairāk nācies maksāt par radušos ūdens patēriņa starpību, un tas neesot bijis taisnīgi.

Pirmo grozījumu noteikumi, ar kuriem tika pieņemta apstrīdētā norma, sākotnēji, pēc tiesībsarga ieskata, esot bijuši atbalstāmi, jo tiem vajadzējis mudināt dzīvokļu īpašniekus apzinīgāk pildīt savus pienākumus – iesniegt informāciju par Rādījumiem, uzstādīt verificētu ūdens skaitītāju, kā arī rūpēties par dzīvokļa īpašumā esošā skaitītāja pārbaudi, jo šo pienākumu izpilde kopumā palīdzētu novērst ļaunprātīgu ūdens skaitītāju ietekmēšanu un bojāšanu, kā arī novērstu ūdens patēriņa starpības uzkrāšanos. Tomēr pēc minēto grozījumu spēkā stāšanās tiesībsargs esot saņēmis ļoti daudz iedzīvotāju sūdzību par ūdens patēriņa starpības aprēķināšanas kārtību un ūdens zudumiem. Pēc tiesībsarga ieskata, apstrīdētās normas spēkā esības laikā normatīvais regulējums pieļāvis arī to, ka ilgstoši netika risināts jautājums par patiesajiem ūdens zudumu (ūdens patēriņa starpības) rašanās iemesliem, un šī situācija esot sasniegusi kritiskas robežas. Tiesībsargs arī esot sniedzis viedokli, kurā norādījis, ka iedzīvotāju sūdzību raksturs liecina: ar Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumiem nav iespējams reāli risināt jautājumu par ūdens patēriņa starpības rašanos, un līdz ar to ilgstoši uzkrātā ūdens patēriņa starpība tiek pārnesta uz iedzīvotājiem.

Tiesībsargs piekrīt tam, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu, tam ir legītīms mērķis – aizsargāt pārējo, laikus informāciju par Rādījumiem iesniegušo dzīvokļu īpašnieku intereses. Tāpat konkrētajā laikposmā izraudzītais risinājums esot bijis piemērots pamattiesību ierobežojuma legītīmā mērķa sasniegšanai.

Tomēr tiesībsargs norāda, ka Otro grozījumu noteikumi, kuri stājās spēkā 2019. gada 22. novembrī un ar kuriem veikti grozījumi Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumos, liecina par to, ka pamattiesību ierobežojuma legītīmo mērķi varēja sasniegt ar citiem, personas pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Proti, iekļaujot Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumos 19.² punktu, kas nosaka formulu, pēc kuras aprēķina maksimālo piegādāto ūdens daudzumu, Ministru kabinets esot reaģējis uz apstrīdētajā normā

ietverto pamattiesību nesamērīgo ierobežojumu un pilnveidojis šo normu nolūkā līdzsvarot dažādās tiesības un likumiskās intereses. Pilnveidojot regulējumu, likumdevējs pēc būtības esot atzinis to, ka apstrīdētā norma bija acīmredzami nesamērīga.

8. Pieaicinātā persona – SIA “Rīgas namu pārvaldnieks” (turpmāk – Namu pārvaldnieks) – norāda, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam.

8.1. Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi attiecoties uz dzīvokļu īpašnieku nepārņemtajām dzīvojamām mājām, proti, mājām, kuru pārvaldnieks nav dzīvokļu īpašnieku pilnvarots un var nezināt patieso faktiski mājā dzīvojošo personu skaitu.

Apstrīdētās normas pieņemšanas brīdī neesot bijusi noteikta kārtība, kādā tiek fiksēts dzīvoklī faktiski dzīvojošo personu skaits un tā izmaiņas. Šādas kārtības noteikšana joprojām esot problemātiska, jo dzīvokļos faktiski dzīvojošo personu skaita noteikšana praksē esot saistīta ne tikai ar fizisko personu datu apstrādi, bet arī ar iedzīvotāju vēlmi sadarboties. Par alternatīvu un personas tiesības mazāk ierobežojošu esot uzskatāma iespēja noteiktos gadījumos aprēķinos izmantot dzīvokļos deklarēto personu skaitu. Tomēr dzīvokļos deklarēto personu skaits nereti atšķiroties no tajos faktiski dzīvojošo personu skaita.

8.2. Izpratne par galvenajiem ūdens patēriņa starpības rašanās cēloņiem daudzdzīvokļu mājās kļūstot pilnīgāka, un arī šo cēloņu noteikšanas un novēršanas iespējas laika gaitā mainoties. Līdz ar to tiekot pilnveidoti arī šo jomu reglamentējošie ārējie normatīvie tiesību akti.

Ūdens patēriņa starpības veidošanos ietekmējot daudzi faktori: atšķirīgos datumos nolasīti Rādījumi, neprecīzi norādīti Rādījumi, novecojoši iekšējie ūdensapgādes tīkli, klientu negodprātīgas darbības ar skaitītājiem, atšķirīga skaitītāju precizitātes klase, mehāniski aizsērējuši skaitītāji. Tomēr Namu pārvaldnieks esot konstatējis, ka galvenie ūdens patēriņa starpības rašanās cēloņi tā apsaimniekošanā esošajās mājās laika gaitā nav mainījušies un ir šādi: dzīvokļu īpašumos nenolasīti vai nepareizi nolasīti Rādījumi; zemas precizitātes ūdens patēriņa skaitītāju lietošana; atsevišķos gadījumos – ūdens zudumi aukstā un karstā ūdens apakšējās sadales sistēmā; atsevišķos gadījumos – bojātu skaitītāju lietošana vai skaitītāju ietekmēšana ar magnētiskām vai elektromagnētiskām ierīcēm.

8.3. Attiecībā uz apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam Namu pārvaldnieks pievienojas Ministru kabineta atbildes rakstā paustajam viedoklim. Papildus Namu pārvaldnieks norāda, ka dzīvojamā mājā radušās ūdens

patēriņa starpības sadale atbilstoši dzīvokļu īpašumu skaitam ir taisnīgākais ūdens patēriņa starpības aprēķināšanas veids. Tomēr tas attiecoties tikai uz tiem gadījumiem, kad visi dzīvokļu īpašnieki godprātīgi un savlaicīgi veic savus pienākumus saistībā ar ūdens patēriņa skaitītāju verificēšanu, Rādījumu nolasīšanu un iesniegšanu vai kad visos dzīvokļos ir uzstādīti ūdens patēriņa skaitītāji ar elektronisku datu attālinātas nolasīšanas sistēmu, lai vienlaikus varētu tikt nolasīti Rādījumi gan dzīvokļos, gan pie mājas ievada. Ja kāds no dzīvokļu īpašniekiem neizpilda savu pienākumu, tad viņa rīcība ietekmējot gan citu dzīvokļu īpašnieku, gan arī pakalpojuma sniedzēja intereses un līdzsvars starp tām vairs neesot iespējams.

Vairāki apsvērumi norādot uz to, ka apstrīdētā norma ir samērīga. Tās ietekmēto personu skaits esot, cik vien tas iespējams, mazs, un tā neesot piemērojama tad, ja persona pilda tai uzliktos pienākumus. Informācijas par Rādījumiem regulāra iesniegšana un arī atbilstoša ūdens patēriņa skaitītāja uzstādīšana un verificēšana neprasot no dzīvokļa īpašnieka nesamērīgas pūles vai lielus finanšu resursus. Apstrīdētās normas piemērošana bijusi iespējama tikai tajos gadījumos, kad persona nav izmantojusi arī citus tiesību normās paredzētos instrumentus, piemēram, Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 29. punktā paredzētās tiesības. Personas bezdarbība, proti, informācijas par Rādījumiem neiesniegšana, radot citu dzīvokļu īpašnieku tiesību aizskārumu. Šādā situācijā neesot pamata apgalvojumam, ka citu dzīvokļu īpašnieku tiesību aizskārums būtu ievērojami mazāks nekā konkrētā indivīda tiesību aizskārums, ja attiecībā uz viņu tiek piemērota apstrīdētā norma.

Turklāt Namu pārvaldnieks vērš uzmanību uz to, ka no pieteikuma neizrietot un neesot skaidri secināms tas, ka jaunais tiesiskais regulējums, kas stājās spēkā 2019. gada 22. novembrī, būtu atbilstošāks un leģitīmo mērķi sasniegtu efektīvāk.

9. Pieaicinātā persona – biedrība “LATVIJAS NAMU PĀRVALDĪTĀJU UN APSAIMNIEKOTĀJU ASOCIĀCIJA” (turpmāk – Asociācija) – norāda uz problemātiku, kas saistīta ar dzīvokļu īpašumos dzīvojošo personu skaita noteikšanu.

Esot konstatējams tas, ka personas bieži vien pat gadiem ilgi nedzīvo savā deklarētajā dzīvesvietā. Turklāt nevienam, izņemot pašu personu, neesot bijis un joprojām neesot iespējams konstatēt, cik personu faktiski dzīvo un saņem pakalpojumus konkrētos dzīvokļu īpašumos. Proti, pārvaldniekam, lai noskaidrotu

konkrētos dzīvokļu īpašumos faktiski dzīvojošo personu skaitu, vajadzējis un joprojām vajagot pieprasīt attiecīgo informāciju no pašiem dzīvokļu īpašniekiem.

Apstrīdētās normas pieņemšanas brīdī esot bijis daudz mazāk informācijas par ūdens uzskaites nesakritības iemesliem un šī nesakritība visbiežāk tikusi saistīta ar dzīvokļu īpašnieku negodprātīgu rīcību. Tolaik esot izmantoti mazākas jutības ūdens skaitītāji; dzīvokļos uzstādītie skaitītāji esot pieļāvuši iespēju negodprātīgi ietekmēt Rādījumus; bieži esot konstatēts, ka skaitītāju uzstādīšana neatbilst tehniskajām prasībām; trūcis pierādījumu par mājas ievada skaitītāju neprecīzo darbību. Tomēr arī apstrīdētās normas spēkā esības laikā Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumos esot bijušas ietvertas tiesību normas, kas norādījušas uz vismaz nosacītu izpratni par iespējamiem ūdens patēriņa starpības rašanās cēloņiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašnieka iespējamu negodprātīgu vai neuzmanīgu rīcību (*sk. Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 23. un 27. punktu*), ūdens patēriņa skaitītāju uzstādīšanas prasību neievērošanu (*sk. Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 24. punktu*), ūdens kvalitāti un/vai iespējamu komercuzskaites mēraparāta neatbilstošu darbību (*sk. Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 25. punktu*), iespējamu dzīvojamās mājas ūdensapgādes sistēmas slikto tehnisko stāvokli, kas izraisa avārijas ūdens noplūdi (*sk. Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 30. punktu*). Asociācija norāda, ka jau pirms apstrīdētās normas spēkā stāšanās kā galvenie ūdens patēriņa starpības rašanās cēloņi parasti esot minēti lietotāju negodprātīgā rīcība un mājas ūdensapgādes sistēmas sliktais tehniskais stāvoklis. Jau tad daudzdzīvokļu mājās esot sāktas attālinātās ūdens patēriņa uzskaites ierīkošana, kuras rezultātā ūdens patēriņa starpība samazinājusies.

Secinājumu daļa

10. Satversmes 105. pants nosaka: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Izskatāmā lieta neattiecas uz īpašuma piespiedu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām, tādēļ apstrīdētā norma vērtējama Satversmes 105. panta pirmo triju teikumu tvērumā.

Satversmes 105. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts iespēju sabiedrības interesēs ierobežot šīs tiesības. Ar tiesībām uz īpašumu Satversmes 105. panta izpratnē saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas. Arī personas naudas līdzekļi ir tiesību uz īpašumu objekts (sk. *Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 15.2. punktu*). Tādējādi dzīvokļa īpašnieka – personas, kas vismaz trīs mēnešus pēc kārtas nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem – naudas līdzekļi ietilpst tiesību uz īpašumu tvērumā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka normatīvajos tiesību aktos noteikts obligāta maksājuma veikšanas pienākums vienmēr nozīmē tiesību uz īpašumu ierobežojumu (sk. *Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-31-01 13.3. punktu*). Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi ir piemērojami tādos gadījumos, kad dzīvojamo māju dzīvokļu īpašnieki nav atbilstoši Privatizācijas likuma 50. panta trešās daļas 2. punktam likumā noteiktajā kārtībā savstarpēji vienojušies par to, kā tiek noteikta katra dzīvokļa īpašnieka apmaksājamā daļa par saņemto pakalpojumu. Saskaņā ar Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19. punktu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 21. novembrim) gadījumā, ja veidojas ūdens patēriņa starpība, tiek veikts ūdens patēriņa pārrēķins. Dzīvokļu īpašnieki ūdens patēriņa starpību sedz atbilstoši atsevišķo īpašumu skaitam. Tomēr šis regulējums nav piemērojams tad, kad iestājas kāds no Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19.¹ punktā (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 21. novembrim) minētajiem gadījumiem, tostarp apstrīdētajā normā paredzētais gadījums, kad persona nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas. Šādā situācijā ūdens patēriņa starpību sadala atbilstoši atsevišķo īpašumu skaitam starp iepriekš minētajā tiesību normā norādītajiem dzīvokļu īpašniekiem. Proti, saskaņā ar apstrīdēto normu tādā gadījumā, ja persona nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, tai rodas pienākums segt daļu no ūdens patēriņa starpības vai pat visu šo starpību.

Līdz ar to apstrīdētā norma personai ierobežo Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu.

11. Noskaidrojot, vai personas tiesību uz īpašumu ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai tas ir noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, tostarp ievērojot labas likumdošanas

principu (sk. *Satversmes tiesas 2023. gada 21. marta sprieduma lietā Nr. 2022-06-03 19. punktu*).

Satversmes tiesa jau vairākkārt ir secinājusi, ka tiesības uz īpašumu var ierobežot arī ar Ministru kabineta noteikumiem (sk. *Satversmes tiesas 2022. gada 27. oktobra sprieduma lietā Nr. 2021-31-0103 32. punktu*). Tomēr izpildvaras tiesības izdot ārējus normatīvus aktus sniedzas vien tiktāl, ciktāl likumā tai ir piešķirts attiecīgs pilnvarojums.

Pieaicinātā persona Saeima norāda, ka Ministru kabinets ir pārkāpis tam noteiktā pilnvarojuma robežas. Vispār Ministru kabinets gan esot tiesīgs noteikt kārtību ūdens patēriņa starpības sadalei starp dzīvokļu īpašniekiem, tostarp šīs starpības samaksas kārtību, tomēr tas neesot ievērojis tiesisko regulējumu attiecībā uz dzīvokļu īpašnieku tiesībām un pienākumiem, kā arī neesot vadījies pēc Satversmē noteiktajiem pamattiesību ierobežojuma leģitimitātes kritērijiem.

Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi, tostarp arī apstrīdētā norma, ir izdoti, pamatojoties uz Privatizācijas likuma 50. panta piekto daļu. Tā noteic, ka dzīvojamās mājas uzturēšanai nepieciešamo ūdensapgādes pakalpojumu samaksas kārtību gadījumos, kad pakalpojums tiek sniegts ar pārvaldnieka starpniecību, kritērijus, pēc kuriem tiek noteikta katra dzīvokļa īpašnieka apmaksājamā daļa par saņemto pakalpojumu, kā arī kārtību, kādā dzīvokļu īpašnieki tiek informēti par attiecīgā līguma nosacījumiem, nosaka Ministru kabinets.

Ūdensapgādes pakalpojumi ir pakalpojumi ūdens ieguvē, uzkrāšanā, spiediena nodrošināšanā un sagatavošanā lietošanai līdz padevei centralizētajā ūdensapgādes inženiertīklā, pakalpojumi ūdens piegādē no padeves vietas centralizētajā ūdensapgādes inženiertīklā līdz piederības robežai. Respektīvi, dzīvojamās mājas uzturēšanai nepieciešamie ūdensapgādes pakalpojumi ietver visu to ūdens daudzumu, kas piegādāts dzīvojamai mājai, tostarp arī ūdens patēriņa starpību, kas var rasties dažādu iemeslu dēļ – piemēram, tādēļ, ka kāds no dzīvokļu īpašniekiem neiesniedz informāciju par Rādījumiem, kā arī ūdensapgādes sistēmas avārijas vai remontdarbu dēļ. Minētā likuma norma ietver pilnvarojumu izdot noteikumus arī par ūdens patēriņa starpības sadali starp dzīvokļu īpašniekiem un tās samaksas kārtību. Līdz ar to secināms, ka Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, ir rīkojies likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma robežās, nosakot dzīvojamās mājas uzturēšanai nepieciešamo ūdensapgādes pakalpojumu apmaksas kārtību un kritērijus, jo ir noteicis to, kā sadala ūdens patēriņa starpību un kurš par to maksā gadījumos, kad šāda starpība rodas.

Saeima savā viedoklī norādījusi, ka Ministru kabinets ir pārkāpis pilnvarojuma robežas, jo rīkojies pretēji tiesiskajā regulējumā ietvertajam civiltiesību principam, saskaņā ar kuru kopīpašnieki sedz izdevumus atbilstoši to domājamo daļu apmēram. Proti, atbilstoši šim principam nevarot rasties tāda situācija, ka tiek individualizēta dzīvokļu īpašnieku kategorija, kam jāsedz visa ūdens patēriņa starpība, kamēr citiem kopīpašniekiem var šāda pienākuma nebūt. Tomēr šie apsvērumi, kā arī tas, ka Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, neesot vadījies pēc pamattiesību ierobežojuma kritērijiem, ir saistīti ar apstrīdētās normas satversmības vērtējumu pēc būtības. Tas vien, ka apstrīdētā norma paredz no civiltiesību principiem atšķirīgu regulējumu, vēl nenozīmē, ka Ministru kabinets būtu pārkāpis tam likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma robežas, jo, kā jau tika secināts iepriekš, šis pilnvarojums ietver tiesības noteikt ūdensapgādes pakalpojumu samaksas kārtību un kritērijus. Tādējādi apstrīdētā norma ir izdota Privatizācijas likuma 50. panta piektajā daļā ietvertā pilnvarojuma robežās.

Lietas dalībnieki nav izteikuši iebildumus un arī Satversmes tiesai nerodas šaubas, ka apstrīdētā norma ir pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām un pietiekami skaidri formulēta, lai persona varētu izprast no tās izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas, kā arī izdota tādā procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts, pamatojoties uz likumu.

12. Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-19-01 9. punktu*).

Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir citu cilvēku tiesību aizsardzība. Pirmkārt, tiekot aizsargātas visu dzīvojamās mājas īpašnieku kopuma un katra atsevišķā dzīvokļa īpašnieka tiesības uz īpašumu, proti, tiesības saņemt pakalpojumu un norēķināties par faktiski individuālajām vajadzībām patērēto ūdens daudzumu atbilstoši katrā atsevišķajā dzīvokļa īpašumā patērētajam. Otrkārt, tiekot nodrošinātas arī trešo personu – ūdensapgādes pakalpojumu sniedzēju – tiesības saņemt maksu par sniegto pakalpojumu. Arī Pieteikuma iesniedzējs piekrīt tam, ka pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis: citu cilvēku – dzīvokļu īpašnieku, kuri laikus iesnieguši informāciju par Rādījumiem – tiesību aizsardzība.

Saskaņā ar Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 18.¹ punktu ūdens patēriņa starpība ir starpība starp mājas kopējā ūdens skaitītāja (komercuzskaites mērāparāta) rādījumu un atsevišķajos īpašumos ar skaitītājiem noteikto ūdens patēriņu. Ekonomikas ministrija norādījusi, ka galvenie ūdens patēriņa starpības veidošanās cēloņi ir gan tādi, kas saistīti ar informācijas par Rādījumiem iesniegšanu, piemēram, uzrādīti mazāki Rādījumi, nekā tie ir patiesībā, gan arī tādi, kas nav saistīti ar kādas konkrētas personas rīcību, piemēram, avārijas, remontdarbos noplūdinātais un koplietošanas vajadzībām patērētais ūdens daudzums (*sk.: Ekonomikas ministrija. Ūdens patēriņa starpība. Pieejams: em.gov.lv*).

Arī Namu pārvaldnieks ir norādījis uz vairākiem jau minētajiem ūdens patēriņa starpības rašanās cēloņiem tā apsaimniekošanā esošajās mājās, un tie, piemēram, nenolasīti vai nepareizi nolasīti dzīvokļu īpašumos esošie Rādījumi, laika gaitā neesot mainījušies.

Secināms, ka ūdens patēriņa starpības rašanās cēloņi var būt saistīti gan ar atsevišķa dzīvokļa īpašnieka darbību vai bezdarbību, tostarp Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 27. punktā minētā pienākuma iesniegt informāciju par Rādījumiem nepildīšanu, gan arī ar tādiem apstākļiem, piemēram, avāriju vai remontdarbiem, kas nav saistīti ar kāda dzīvokļa īpašnieka rīcību. Apstrīdētā norma paredz, ka personai, kas nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešu pēc kārtas, ir jāsedz ūdens patēriņa starpība jebkurā gadījumā neatkarīgi no tā, kādu apstākļu dēļ šī starpība kopumā attiecīgajā laikposmā ir veidojusies.

Tomēr jāņem vērā, ka arī informācijas par Rādījumiem neiesniegšana ir viens no apstākļiem, kas ietekmē ūdens patēriņa starpības rašanos. Lai gan šī starpība var būt atšķirīga atkarībā no tā, vai bijuši arī citi ūdens patēriņu ietekmējoši apstākļi, pilnīgi precīzi noteikt attiecīgajā dzīvoklī patērēto ūdens daudzumu nav iespējams, ja persona nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem. Arī Pirmo grozījumu noteikumu, ar kuriem pieņemta apstrīdētā norma, anotācijā kā Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu grozīšanas mērķis norādīta nepieciešamība novērst tādu visai bieži konstatētu situāciju, ka papildus dzīvokļa īpašumā faktiski patērētajam ūdens daudzumam tiek noteikta nesamērīgi liela ūdens patēriņa starpība. Tātad Ministru kabinets bija identificējis iemeslus, kas šo starpību var izraisīt, un iekļāvis Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumos apstrīdēto normu.

Līdz ar to secināms, ka apstrīdētā norma ir vērsta uz to, lai ūdens patēriņa starpību visupirms segtu personas, kuras šīs starpības rašanos varētu būt ietekmējušas ar to, ka nav sniegušas informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, nevis tās personas, kuras ir ievērojušas tām uzliktos pienākumus. Secīgi apstrīdētā norma ir vērsta arī uz to, lai ūdensapgādes pakalpojumu sniedzējs saņemtu visu samaksu par sniegto pakalpojumu arī tad, kad veidojas ūdens patēriņa starpība. Tāpat apstrīdētā norma sekmē to, ka regulāri un laikus tiek iesniegta informācija par Rādījumiem, un arī tas kopumā palīdz novērst vai vismaz samazināt ūdens patēriņa starpību.

Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir legītīms mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība.

13. Vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai visupirms jāpārbauda tas, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai ar izraudzītajiem līdzekļiem var sasniegt legītīmo mērķi.

Gan Pieteikuma iesniedzējs, gan arī Saeima norāda, ka apstrīdētā norma ir piemērota legītīmā mērķa sasniegšanai. Proti, esot radīta metode, kā noteikt tā dzīvokļa īpašnieka apmaksājamo daļu, kurš vismaz trīs mēnešus pēc kārtas nav iesniedzis informāciju par Rādījumiem.

Ministru kabinets ar apstrīdēto normu ir noregulējis situāciju, kas rodas, ja personas ilgstoši neiesniedz informāciju par Rādījumiem, un attiecīgi novērsis vai samazinājis šā iemesla dēļ radušos ūdens patēriņa starpību. Respektīvi, kā to norādījuši lietas dalībnieki un vairākas pieaicinātās personas, ir izstrādāta skaidra metode, pēc kādas aprēķina samaksu par ūdeni dzīvokļa īpašniekam, kas nav iesniedzis informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas. Ar apstrīdēto normu tiek nodrošināts tas, ka ūdens patēriņa starpību, kuru veido arī tās personas patērētais ūdens daudzums, par kuru tā nav iesniegusi informāciju, nesedz tādas personas, kuras ir ievērojušas tām uzliktos pienākumus. Attiecīgi ūdens patēriņa starpību sedz tikai tās personas, kuras nav pildījušas tām uzlikto pienākumu. Apstrīdētā norma nodrošina arī to, ka tiek pildītas saistības pret trešajām personām – pakalpojumu sniedzējiem.

Apstrīdētā norma sasniedz pamattiesību ierobežojuma legītīmo mērķi arī tādā aspektā, ka mudina personu ievērot tai uzlikto pienākumu iesniegt informāciju par Rādījumiem. Proti, personai, kas nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem, var rasties pienākums samaksāt par ūdeni, ko tā nav patērējusi, ja ūdens patēriņa starpības daļu izraisījuši citi apstākļi, piemēram, ūdensvada avārija. Šādi papildu

izdevumi var kļūt par pamudinājumu turpmāk laikus iesniegt informāciju par Rādījumiem, jo tādā gadījumā ūdens patēriņa starpību sedz proporcionāli visi dzīvokļu īpašnieki, kas iesnieguši Rādījumus.

Līdz ar to izraudzītais līdzeklis ir piemērots pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai.

14. Satversmes tiesai, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jāpārbauda tas, vai izraudzītie līdzekļi ir nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai leģitīmo mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi. Turklāt saudzējošāks līdzeklis ir tikai tāds līdzeklis, kas no valsts un sabiedrības neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 23. marta sprieduma lietā Nr. 2022-06-03 22. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi var sasniegt ar personas pamattiesības mazāk ierobežojošu līdzekli. Ministru kabinets ar grozījumiem Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumos iekļāvis 19.² punktu, kas stājās spēkā 2019. gada 22. novembrī. Šī tiesību norma paredzot formulu, pēc kuras aprēķina maksimālo atsevišķam īpašumam piegādāto ūdens daudzumu, ņemot vērā attiecīgajā pašvaldībā noteiktās ūdens patēriņa normas, kā arī informāciju par to personu skaitu, kuras lieto ūdensapgādes pakalpojumu atsevišķajā īpašumā. Proti, lai noteiktu maksimālo piegādāto ūdens daudzumu, tiek reizināts atsevišķajā īpašumā deklarēto personu skaits vai dzīvokļa īpašnieka norādītais faktiski dzīvojošo personu skaits ar ūdens patēriņa normu vienam iedzīvotājam mēnesī (personai m^3 /mēnesī), kas noteikta vietējās pašvaldības saistošajos noteikumos par sabiedriskā ūdenssaimniecības pakalpojuma līgumā ietveramajiem noteikumiem. Šādas formulas piemērošana nolūkā noteikt maksimālo piegādāto ūdens daudzumu vienam atsevišķam īpašumam vienā mēnesī esot personas pamattiesības mazāk ierobežojošs līdzeklis.

Savukārt Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētā norma tās pieņemšanas laikā tika uzskatīta par tobrīd identificēto iedarbīgāko pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekli. Apstrīdētās normas izdošanas brīdī galvenie identificētie ūdens patēriņa starpības rašanās iemesli tikuši saistīti galvenokārt ar dzīvokļa īpašnieka negodprātīgu rīcību.

Lai gan Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētās normas izdošanas brīdī galvenie identificētie ūdens patēriņa starpības rašanās iemesli tikuši saistīti ar personas darbību vai bezdarbību, jāņem vērā, ka arī tolaik Norēķinu par

pakalpojumiem kārtības noteikumu 19. punktā bija noteikts, ka ūdens patēriņa starpībā ietilpst arī avārijās un remontā noplūdinātais ūdens daudzums. Tādējādi nav pamatots Ministru kabineta apgalvojums, ka pašlaik spēkā esošā formula nevarēja tikt izmantota kā personas pamattiesības mazāk ierobežojošs līdzeklis arī apstrīdētās normas izdošanas brīdī, jo arī tad ūdens patēriņa starpību varēja izraisīt, piemēram, avārijās un remontdarbos noplūdinātais ūdens.

Tomēr iespējamie personas pamattiesības mazāk ierobežojošie līdzekļi ir skatāmi kopsakarā ar šo tiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi – citu cilvēku tiesību aizsardzību. Ja apstrīdētā norma ir vērsta uz to, lai ūdens patēriņa starpību segtu persona, kas ar savu bezdarbību, neiesniedzot informāciju par Rādījumiem, ir piedalījusies šīs starpības veidošanā, nevis citas personas, tad ar Pieteikuma iesniedzēja norādīto līdzekli šo leģitīmo mērķi nav iespējams sasniegt tādā pašā kvalitātē. Respektīvi, pašlaik spēkā esošā Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19.² punktā ietvertā formula par reālu padara tādu situāciju, ka personai, kas nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, nav jāsedz visa ūdens patēriņa starpība un daļu šīs starpības nākas segt arī pārējiem dzīvokļu īpašniekiem. Proti, apstrīdētā norma nodrošināja to, ka gadījumā, ja kāds no dzīvojamā mājā esošo dzīvokļu īpašniekiem vismaz trīs mēnešus nebija iesniedzis informāciju par Rādījumiem, citām personām, kas informāciju par Rādījumiem bija iesniegušas, ūdens patēriņa starpība nekad nebija jāsedz. Jebkāda atkāpe no šāda regulējuma pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi nesasniegtu tādā pašā kvalitātē. Turklāt, ja Ministru kabinets ir apsvēris līdzekļus, ar kādiem pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis būtu sasniedzams, un izšķīries par vienai personu grupai nosakāmu ierobežojumu, tad par saudzējošāku nevarētu tikt uzskatīts tāds līdzeklis, kas uzliek ierobežojumu citai personu grupai (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 8. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-07-03 18.3. punktu*). Tādēļ arī šajā aspektā Pieteikuma iesniedzēja norādītā alternatīva – pašlaik spēkā esošā formula – nevar tikt uzskatīta par saudzējošāku līdzekli ar leģitīmo mērķi aizsargāto personu, proti, personu, kas pildījušas tām uzliktos pienākumus, un ūdens pakalpojumu sniedzēja, interešu aizsardzībai.

Apstrīdētā norma citu cilvēku tiesību aizsardzību sekmēja arī ar to, ka mudināja personas iesniegt informāciju par Rādījumiem, lai turpmāk izvairītos no ūdens patēriņa starpības rašanās. Savukārt Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19.² punkts, kas nosaka maksimālo piegādāto ūdens daudzumu vienam atsevišķam īpašumam mēnesī, nemudina personu iesniegt informāciju par

Rādījumiem tikpat lielā mērā kā apstrīdētā norma, kura personai, kas ilgstoši neiesniedz informāciju par Rādījumiem, rada risku, ka tai var nākties segt ūdens patēriņa starpību ievērojami lielākā apmērā.

Līdz ar to nav citu līdzekļu, ar kuriem apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma legītīmo mērķi varētu sasniegt tādā pašā kvalitātē.

15. Visbeidzot, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai jāpārbauda arī tā atbilstība, proti, jāpārbauda, vai nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas no tās pamattiesību ierobežojuma, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā. Izskatāmajā lietā ir līdzsvarojamas, no vienas puses, tādas personas tiesības uz īpašumu, kura nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, un, no otras puses, apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma legītīmā mērķa aptvertās citu cilvēku intereses.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir acīmredzami nesamērīgs, jo personai varot tikt uzlikts pienākums segt pārlieku lielu ūdens patēriņa starpības apjomu, kas var būt radies arī citas personas negodprātīgas rīcības dēļ. Savukārt Ministru kabinets uzskata, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, jo arī apstrīdētās normas spēkā esības laikā Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi paredzējuši tādus tiesiskus instrumentus, kuri nodrošināja to, ka potenciālais pamattiesību ierobežojums nemaz neiestājas. Piemēram, minēto noteikumu 28. punkts esot paredzējis personai iespēju informēt pārvaldnieku par savu ilgstošu prombūtni.

Vērtējot apstrīdēto normu, Satversmes tiesai ir jāņem vērā civiltiesībās piemērojamie principi. Principi, kas saistīti ar kopīpašnieku savstarpējām attiecībām, atspoguļo konkrētās – civiltiesību – nozares raksturu, un iespējamās atkāpes no tiem var ietekmēt pamattiesību ierobežojuma samērīgumu. Tādējādi Satversmes tiesa, ņemot vērā civiltiesību principus un ūdens patēriņa starpības rašanās iemeslus, pārbaudīs, vai personai, kura vismaz trīs mēnešus pēc kārtas nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem, nav radīts nesamērīgs tiesību uz īpašumu ierobežojums.

15.1. Saskaņā ar Dzīvokļa īpašuma likuma 2. panta otro daļu dzīvokļa īpašums kā lietu kopība sastāv no atsevišķā īpašuma un attiecīgas kopīpašuma domājamās daļas. Dzīvokļa īpašuma sastāvā ietilpstošais atsevišķais īpašums un

kopīpašuma domājamā daļa tiesiski nav atdalāmi. Turklāt Dzīvokļa īpašuma likuma 4. panta pirmās daļas 1. punkts paredz, ka kopīpašumā esošajā daļā ietilpst arī dzīvojamo māju apkalpojošās inženierkomunikāciju sistēmas. Saskaņā ar šā likuma 5. panta pirmo daļu dzīvokļa īpašumā ietilpstošā kopīpašuma domājamā daļa ir atsevišķā īpašuma kopējās platības attiecība pret visu dzīvojamā mājā esošo atsevišķo īpašumu kopējo platību. Savukārt Dzīvokļa īpašuma likuma 4. panta otrā daļa noteic, ka uz kopīpašumā esošo daļu attiecināms Civillikuma 1067. līdz 1072. pants.

Minētajās Civillikuma normās ir atspoguļoti vispārējie principi, kas attiecināmi uz kopīpašnieku savstarpējām tiesiskajām attiecībām. Piemēram, saskaņā ar Civillikuma 1069. panta pirmo daļu visi kopīpašnieki, samērīgi ar katra daļu, saņem visus labumus, kādus kopējā lieta dod, un tādā pašā samērā arī nes zaudējumus, kādi tai ceļas. Atbilstoši Civillikuma 1071. pantam uz kopējo lietu gulošās nastas, apgrūtinājumi un lietas uzturēšanai vajadzīgie izdevumi jānes kopīpašniekiem samērīgi ar viņu daļām.

Civillikuma 1071. pantu savā judikatūrā ir interpretējis arī Senāts, norādot, ka jēdziens “izdevumi” šā panta izpratnē ir saprotams visplašākajā nozīmē. Tas aptver ne tikai kopējās lietas saglabāšanas un uzturēšanas izdevumus (šaurākā nozīmē), bet arī tās apsaimniekošanas, pārvaldīšanas, remonta, pārbūves (pārveidošanas), apdrošināšanas un citus izdevumus, kas saistīti ar kopējo lietu (sk. *Senāta 2019. gada 13. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-22/2019 (C28151308) 15.1. punktu*).

Minētais princips, ka dzīvokļu īpašnieki kā lietas kopīpašnieki izdevumus, kas sakarā ar šo lietu radušies, sedz samērīgi ar savām daļām, atspoguļots arī, piemēram, Dzīvokļa īpašuma likuma 10. panta pirmās daļas 12. punktā. Tas paredz vienu no dzīvokļa īpašnieka pienākumiem – atbilstoši viņa dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās daļas apmēram nodrošināt finansējumu, lai dzīvokļu īpašnieku kopība varētu izpildīt savas saistības pret trešajām personām.

Minēto principu par izdevumu segšanu samērīgi ar katra dzīvokļa īpašnieka daļu Ministru kabinets bija ņēmis vērā arī apstrīdētās normas pieņemšanas laikā, Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 19. punktā nosakot, ka dzīvokļa īpašnieks ūdens patēriņa starpību sedz atbilstoši atsevišķo īpašumu skaitam. Savukārt apstrīdētā norma, kas personai, kura nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, uzlika pienākumu segt visu ūdens patēriņa starpību neatkarīgi no tās rašanās iemesliem, atkāpās no šīs vispārējās

kārtības un civiltiesībās pastāvošajiem kopīpašnieku tiesisko attiecību principiem. Tātad ar apstrīdēto normu tika radīta tāda situācija, ka slogs, kas vispārīgā gadījumā proporcionāli gultos uz visiem dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašniekiem, tika uzlikts konkrētai personai vai personu grupai.

15.2. Apstrīdētā norma attiecas uz tādu personu, kura nav ievērojusi tai uzlikto pienākumu iesniegt informāciju par Rādījumiem un tādējādi potenciāli radījusi ūdens patēriņa starpību. Tomēr, kā tika minēts šā sprieduma 12. punktā, ūdens patēriņa starpības rašanās var būt saistīta ne tikai ar to, ka nav iesniegta informācija par Rādījumiem, bet arī ar citiem apstākļiem, piemēram, ūdensapgādes sistēmas remontdarbiem, avāriju vai ūdens noplūdi ūdensapgādes sistēmas sliktā tehniskā stāvokļa dēļ. Personai, kas nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, var rasties pienākums segt arī tādu ūdens patēriņa starpības daļu, kuras rašanās pamatā nav pašas šīs personas rīcība un kura citos apstākļos būtu jāsedz visiem dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašniekiem kā kopīpašniekiem.

Arī Otro grozījumu noteikumu, ar kuriem Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumi papildināti ar 19.² punktu, anotācijā norādīts, ka apstrīdētā norma pieļāva iespēju ilgstoši neveikt pasākumus ūdens patēriņa starpības cēloņu apzināšanai un novēršanai un ļāva visu ilgstoši uzkrāto ūdens patēriņa starpību attiecināt pat tikai uz vienu dzīvokļa īpašumu, tādējādi uzliekot tā īpašniekam nesamērīgi liela maksājuma pienākumu. Secināms, ka, lai arī dažos gadījumos persona varēja izvairīties no apstrīdētajā normā paredzētajām sekām, piemēram, ilgstošas prombūtnes gadījumā varēja informēt pārvaldnieku atbilstoši Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumu 28. punktam, tomēr jebkurā gadījumā apstrīdētā norma pati par sevi personai uzlika nesamērīgu slogu. Tieši tādēļ arī tika veikti grozījumi Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumos.

Satversmes tiesa atzīst, ka personai, kura nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem, ir jāmaksā par tās patērēto ūdens daudzumu. Proti, nav pieļaujama tāda situācija, ka persona, neiesniedzot informāciju par Rādījumiem, varētu izvairīties no attiecīgās samaksas veikšanas un novelt pienākumu maksāt par tās patērēto ūdeni uz citiem dzīvokļu īpašniekiem, kuri informāciju par Rādījumiem ir iesnieguši. Tomēr tādā gadījumā, ja pienākums segt visu ūdens patēriņa starpību tiek uzlikts tikai tai personai, kura nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem, neatkarīgi no tā, kāpēc šī starpība radusies, nevar tikt sasniegts samērīguma un taisnīguma principi atbilstošs rezultāts. Tieši šā iemesla dēļ Norēķinu par pakalpojumiem kārtības noteikumos ir veikti grozījumi, kas uzliek personai, kura

nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem, pienākumu segt ūdens patēriņa starpību noteiktā apmērā un vienlaikus nodrošina to, ka atlikušais starpības apmērs ir sedzams proporcionāli starp visiem dzīvokļu īpašniekiem.

Apstrīdētā norma ir atkāpusies no civiltiesību principiem par kopīpašnieku savstarpējām attiecībām, visu ūdens patēriņa starpības segšanas nastu uzlikusi personai, kas nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, un nav ļāvusi ņemt vērā šīs starpības rašanās iemeslus. Tādējādi nelabvēlīgās sekas, kas personai radās apstrīdētajā normā noteiktā tiesību ierobežojuma dēļ, ir lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma guva sabiedrība kopumā.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir nesamērīgs un apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

16. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta trešo daļu tiesību norma, kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi. Minētā likuma norma Satversmes tiesai piešķir plašu rīcības brīvību izlemt, no kura brīža spēku zaudē tāda norma, kas atzīta par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Izmantojot Satversmes tiesas likuma 32. panta trešajā daļā piešķirtās tiesības, Satversmes tiesai iespēju robežās jāģādā par to, lai situācija, kāda varētu veidoties no brīža, kad apstrīdētā norma zaudē spēku, neradītu personām Satversmē garantēto pamattiesību aizskārumu, kā arī nenodarītu būtisku kaitējumu valsts vai sabiedrības interesēm (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 25. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs ir lūdzis vērtēt, vai apstrīdētā norma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 21. novembrim, atbilst Satversmei. Šādā redakcijā apstrīdētā norma vairs nav spēkā. Tādēļ Satversmes tiesai šajā spriedumā nav jālemj par apstrīdētās normas spēka zaudēšanas brīdi (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 10. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-07-03 26. punktu*).

Tāču Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par spēkā neesošu no tās izdošanas brīža. Pieteikumā norādīts arī tas, ka apstrīdētā norma ir piemērojama ne vien Pieteikuma iesniedzēja izskatīšanā esošajā civillietā, bet arī citās civillietās, kurās vēl notiek tiesvedība.

Apstrīdētās normas atzīšana par spēkā neesošu no personas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža attiecībā uz atbildētāju minētajā civillietā ir vienīgā iespēja aizsargāt tā pamattiesības, proti, atrisināt tiesisko strīdu un panākt Satversmei atbilstošu tiesisko risinājumu. Līdz ar to apstrīdētā norma attiecībā uz atbildētāju minētajā civillietā atzīstama par spēkā neesošu no tā pamattiesību aizskāruma rašanās brīža. Tiesa, izskatot civillietu Nr. C71257421, lemj par atbilstošāko veidu, kādā konkrētajā situācijā atrisināms jautājums par to izdevumu segšanu, kuri saistīti ar ūdens patēriņa starpību. Šo jautājumu atrisināt iespējams, nodrošinot to, ka persona, kas nav iesniegusi informāciju par Rādījumiem vismaz trīs mēnešus pēc kārtas, norēķinās par tās patērēto ūdens daudzumu, bet pārējā ūdens patēriņa starpības daļa sedzama, ievērojot civiltiesību principu par proporcionālu izdevumu segšanu starp dzīvokļu īpašniekiem.

Jāņem vērā, ka apstrīdētā norma ir piemērota virknē civillietu, kurās jau stājies spēkā galīgs nolēmums. Tās piemērošanas rezultāts ir ietekmējis vairāku privāttiesisku attiecību dalībnieku – dzīvokļu īpašnieku, pārvaldnieku un ūdensapgādes pakalpojumu sniedzēju – tiesiskās intereses. Apstrīdētās normas atzīšana par spēkā neesošu no tās izdošanas brīža varētu aizskart citu personu paļāvību uz tiesiskā regulējuma noteiktību un ietekmēt to uzticēšanos valstij un tiesībām. Šādos apstākļos Satversmes tiesa secina, ka nav iespējama apstrīdētās normas atzīšana par spēkā neesošu no tās izdošanas brīža. Tomēr, lai aizsargātu arī citu salīdzināmā situācijā esošu personu tiesības, nepieciešams noteikt, ka apstrīdētā norma attiecībā uz šīm personām civillietās, kurās tiesvedība jau uzsākta, bet vēl nav noslēgusies, zaudē spēku no to pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Ministru kabineta 2008. gada 9. decembra noteikumu Nr. 1013 “Kārtība, kādā dzīvokļa īpašnieks daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā norēķinās par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu” 19.¹ 1. apakšpunktu (redakcijā, kas bija spēkā no 2013. gada 1. oktobra līdz 2019. gada 21. novembrim)

par neatbilstošu Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem un spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža attiecībā uz atbildētāju civillietā Nr. C71257421 un citām personām civillietās, kurās tiesvedība vēl nav noslēgusies.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja

Irēna Kucina